

EU-patent deler vandene

---

*Af Nina Kenborg
praktikant hos Folkebevægelsen mod EU foråret 2013*

Indeks:

- Det nuværende europæiske patentsystem s. 1
- Enhedspatentet s. 2
- Manglende legitimitet s. 3
- Det etiske dilemma s. 4
- Patent på mennesker s. 5
- Opdagelser eller opfindelser s. 6
- I de store virksomheders tjeneste s. 6
- Regeringen tvivler på en folkeafstemning s. 7

Det nuværende europæiske patentsystem

For europæiske virksomheder kan det let blive en indviklet og dyr affære at opnå patentbeskyttelse i de andre medlemslande, idet der opereres med nationale patenter, der udstedes af nationale patentkontorer eller af Den Europæiske Patentmyndighed (EPM). Dette medfører store omkostninger for virksomhederne i forbindelse med oversættelse og offentliggørelse af europæiske patenter. Samtidig er de nationale regler i de adskillige medlemslande for opretholdelse af patenter vidt forskellige. Den administrative procedure for overdragelser, licenser og andre rettigheder knyttet til patentet er endvidere én lang bureaukratisk proces, der gentages for hvert land man søger patentbeskyttelse i. Dette bevirker, at den omfattende patentbeskyttelse i Europa er så kompleks og bekostelig at mange opfindere og virksomheder må opgive at få patenteret deres opfindelser i alle de europæiske lande.

Også når det drejer sig om håndhævelsen af patenter, er den nuværende proces fragmenteret, bureaukratisk og omkostningsfuld, hvilket især rammer små og mellemstore virksomheder. Ofte sker det, at en virksomhed fører sager om f.eks. krænkelse af patentrettigheder parallelt ved domstole i flere lande, hvor patentet er valideret. De nationale domstolskendelser er udelukkende gældende i det enkelte land, så selvom virksomheden får medhold i det ene land, kan udfaldet altså blive et andet i de andre lande, hvor der føres retssag. I så fald øges den juridiske usikkerhed om virksomhedens patentrettigheder. Derudover må man indstille sig på, at et sådant forløb med parallelle sager ofte strækker sig over flere år, hvor domsafsigelserne falder på forskellige tidspunkter. Alt i alt er det nuværende europæiske patentsystem et tungt og bureaukratisk apparat, der er præget af gentagelser og juridisk usikkerhed, hvorfor danske virksomheder, patentsagsbehandlere, offentlige myndigheder mm. længe har efterspurgt et nyt system. Der er altså ingen tvivl om nødvendigheden af en reform, men spørgsmålet er, om det nye enhedspatent er løsningen?

EPM opererer efter Den Europæiske Patentkonvention, der udstikker reglerne for, hvad der kan patenteres. Her skelner man mellem de to begreber opfindelser og opdagelser, hvoraf kun opfindelser kan patenteres, såfremt de opfylder tre kriterier: Opfindelsen er ny, den kan anvendes i industrielt øjemed og den er innovativ.

Enhedspatentet

Den nye patentaftale består af to hovedelementer: En mellemstatslig aftale om etableringen af et fælles europæisk patentdomstolssystem og to forordninger om henholdsvis enhedspatentet og en tilhørende oversættelsesordning. Den nye ordning bygger videre på det bestående system, og giver de europæiske patenter ensartet retsvirkning i alle medlemslandene. Enhedspatentet vil være en frivillig ordning, der fungerer parallelt med de nationale patenter. Man kan dog sætte spørgsmålstegn ved, hvor frivillig enhedspatentet egentlig bliver for danske virksomheder, eftersom aftalen bliver en udvidelse af Den Europæiske Patentkonvention, som medlemslandene regulerer den nationale patentlovgivning efter. Den fælles europæiske Patentdomstol skal bestå af en første retsinstans, en appelret samt lokale og regionale afdelinger. Retsinstansens centrale afdeling skal ligge i Paris med to afdelinger i London og München, der skal fokusere på hhv. naturvidenskab og farmakologi samt mekanisk ingeniørvidenskab. Første retsinstans skal bestå af tre dommere samt juridisk personale fra hvert medlemsland, der har specialiseret sig inden for patentlovgivning. Den Rådgivende Komité udarbejder en liste over de mest egnede kandidater, som Den Administrative Komité benytter som baggrund for udvælgelsen af dommerne og juristerne. Under det danske formandskab, hvor man satte tempoet for forhandlingerne om Enhedspatentet væsentligt op, udtalte Thorning-Schmidt, at den første retsinstans første præsident bør komme fra det medlemsland, hvor institutionen ligger, hvilket naturligtvis faldt i god fransk jord. Med hensyn til sammensætningen af domstolen skal både første instans og appelretten være multinational. Oversættelsesordningen er baseret på det allerede eksisterende system, der gælder for EPM's udstedelse af europæiske patenter, suppleret med maskinoversættelse og en overgangsordning.

Tiltrædelsen af den nye patentdomstol betyder samtidig suverænitetsafgivelse fra dansk side, som det fremgår af et notat fra Udenrigsministeriet til Folketingets EU-ordførere. Ifølge grundloven kræver det enten en folkeafstemning for at Danmark kan tilslutte sig, eller at fem sjettedele af Folketinget stemmer for forslaget. Spanien og Italien stemte nej til de to forordninger og er altså hverken med i den nye aftale om enhedspatentet eller oversættelsesordningen, angiveligt fordi de 2 landes sprog ikke er repræsenteret i oversættelsesordningen. Spanien er på nuværende tidspunkt heller ikke med i aftalen om patentdomstolen, hvorfor dette samarbejdet ender med at blive mellemstatsligt, da beslutningen kræver enstemmighed i Det Europæiske Råd. EU forventer, at det fælles EU-patent og den tilhørende domstol træder i kraft i januar 2014, forudsat at mindst 13 lande har ratificeret aftalen, herunder Tyskland, Frankrig og Storbritannien. Polen har allerede udtrykt bekymring for aftalen, så tiden vil vise, om 2014 er et realistisk mål.

Den nye patentaftale har en række fordele sammenlignet med det eksisterende europapatent. For det første har enhedspatentet ensartet retsvirkning i samtlige medlemslande, der er med i aftalen, hvilket betyder, at man med det fælles patent kan ansøge om én samlet beskyttelse af et patent udstedt gennem EU's patentkontor, EPM. Man skal derfor kun sende én ansøgning for at beskytte et patent i de 25 EU-lande, der deltager i samarbejdet om et enhedspatentet. Dette får også økonomiske konsekvenser for patentansøgere, idet omkostningerne bliver væsentligt mindre med blot én ansøgning frem for 25. Derudover skal man fremover kun betale ét fornyelsesgebyr til Den Europæiske Patentmyndighed, for at bibeholde patentbeskyttelsen i samtlige medlemslande. En anden fordel ved enhedspatentet er, at ansøgningsprocessen forenkles, idet patentansøgere fremover kan nøjes med at oversætte ansøgningen til ét af de tre EPM-sprog: engelsk, tysk eller fransk. Dette vil også resultere i økonomiske besparelser, eftersom man som opfinder eller virksomhed slipper for at betale for oversættelse til flere sprog. Slutteligt bliver det lettere og billigere at håndhæve sine

patentrettigheder, såfremt EU-patentdomstolen giver virksomheden medhold, idet patentejeren kan nøjes med at føre én samlet sag, hvis kendelse vil få bindende virkning i samtlige medlemslande.

Manglende legitimitet

Men her lader det også til, at fordelene ophører, for efter de nye regler skal retssager vedrørende EU-patentrettigheder afgøres ved en særlig patentdomstol og ikke ved EU-domstolen. Netop dette element er blevet mødt med kritik fra gruppen De Grønne i Europa-Parlamentet, som samtidig kalder aftalen "juridisk usikker", idet de stiller spørgsmålstegn ved det legitime i en aftale, der outsourcer en EU-kompetence til et ikke-EU-organ, patentdomstolen. Dette er heller ikke gået EU-domstolens næse forbi, der påpeger, at den nye patentdomstol vil blive placeret uden for de institutionelle og juridiske rammer for det europæiske samarbejde. Domstolen kritiserer det faktum, at EU-Patentdomstolen vil få juridisk eneret inden for områder vedrørende europæiske patenter, hvilket derfor udelukker enhver mulighed for at appellere patentdomstolens afgørelser ved EU-domstolen. Samtidig bryder aftalen om patentdomstolen med princippet om samarbejde mellem de nationale domstole og EU - et princip som EU-domstolen er bygget på. Også Europa-Parlamentet føler sig forbigået, idet aftalen ikke giver parlamentet mulighed for at være med-lovgivende på sager inden for patentområdet, idet patentaftalen står uden for EU's retssystem og er baseret på en international aftale mellem 25 medlemslande. Ligeledes forholder den danske forening, IT-Politisk Forening sig skeptiske over for den nye patentdomstol, idet de påpeger, at der ingen instanser højere end patentdomstolen vil være, modsat USA hvor højesteret i vigtige sager ændrer praksis for, hvad der kan patenteres.

Et andet aspekt ved den nye patentaftale, der har fået sindene i kog ikke blot hos venstrefløjens, er de vage retningslinjer for enhedspatentets begrænsninger. I "Europa-Parlamentet og Rådets forordning fra 2011 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af beskyttelse af et enhedspatent" optræder i Art. 8 en række begrænsninger af patenthavers rettigheder, der giver tredjemand mulighed for at benytte opfindelsen til f.eks. humanmedicinske lægemidler. Denne artikel bliver dog fjernet på Det Europæiske Rådsmøde d. 19 november 2012, og erstattes med Art. 5a, der overlader spørgsmålet om begrænsninger til de deltagende medlemslandes nationale lovgivning. Derved er spørgsmålet om, hvad der er patenterbart, overladt til de forskellige medlemslande, der har aldeles forskellige regler for patentbeskyttelse. Altså bliver det umuligt at sikre, at opfindelser inden for software, bioteknologi etc. ikke kan patenteres.

Den IT-politiske forening, IPF, kan stille sig om bag i rækken af modstandere af det nye enhedspatent. Foreningen er imod softwarepatenter, fordi de blokerer for udvikling af fri software og samtidig begrænser konkurrencen. De finder patenter indenfor softwareindustrien direkte skadelige for innovationen inden for branchen og henviser til USA som eksempel herpå. Slutteligt argumenterer de for unødvendigheden i selve ideen med softwarepatenter, idet ophavsretsloven giver en passende beskyttelse af de ressourcer, som investeres i softwareudvikling. Hvor ophavsretten beskytter den konkrete implementering, står det stadigvæk andre frit for at udvikle egen software baseret på de samme ideer. Softwarepatenter derimod blokerer for, at andre udvikler software baseret på de ideer, der er patenteret. IPF forklarer, at det er umuligt, at overskue hvilke patenter, der er udstedt, hvorfor det kan være forbundet med store økonomiske risici at udvikle software, hvilket især går ud over de små og mellemstore softwarevirksomheder. IPF og deres europæiske pendant Foundation for a Free Information Infrastructure, FFII, frygter en forøgelse af håndhævelser af softwarepatenter ikke blot i Danmark, men i hele EU.

På trods af at Art. 52 i Den Europæiske Patentkonvention siger, at "programs for computers" ikke kan patenteres, vurderer Kommissionen i 2002, at EPM på daværende tidspunkt har udstedt omkring 3000 softwarepatenter, et tal der ventes at være betydeligt højere den dag i dag. Grunden hertil skal findes i EPM's økonomiske incitamenter; for jo flere patenter der udstedes, desto flere udstedelsesgebyrer betales der til EPM. Således har EPM en klar økonomisk interesse i at fortolke

begrebet opfindelser bredt og undtagelserne i Art. 52 snævert, for at øge antallet af patenter.

Det etiske dilemma

Markedet for bioteknologi i Europa har været stødt stigende i adskillige år, hvilket har kunnet måles i antallet af ansøgninger om bioteknologiske patenter hos EPM, hvor det bioteknologiske marked længe har rangeret på top-ti listen over de teknologiske markeder, der har det højeste antal patentansøgninger. Samtidig har forskeres forbedrede forståelse af den menneskelige krops funktioner og immunsystem inden for bioteknologien resulteret i medikamenter, som hver dag er med til at redde liv så som insulin, erythropoietin og Herceptin.¹ Men tanken om patentbeskyttelse på det bioteknologiske felt deler fra starten vandene mellem dem, der anser patentbeskyttelse som betingelse for den videre udvikling af moderne bioteknologi, og dem, der spår om overtrædelser af centrale og basale etiske grundtanker. Som konsekvens heraf godkender Europa-Parlamentet i 1998 Direktivet om retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser, for at tydeliggøre retningslinjerne for hvad der kan patenteres, og hvad der ikke kan. Direktivforslaget bliver vedtaget med kvalificeret flertal, og kun Italien og Holland stemmer imod. Holland anlægger senere sag ved EF-domstolen i Luxembourg om annullation af direktivet, men taber sagen i 2001. Fristen for ratificering af direktivet er juli 2000, og Danmark er som så mange gange før det første land, der foretager de fornødne ændringer for at gennemføre direktivet.

Bioteknologiske opfindelser skal opfylde de samme tre kriterier som alle andre opfindelser, for at opnå EPM's godkendelse: opfindelsen skal være ny, innovativ og kunne benyttes i en industriel sammenhæng. Men derudover er det Det Bioteknologiske Patentdirektiv, som det også kaldes, der ligger til grund for godkendelse af patentbeskyttelse for bioteknologiske opfindelser. Direktivet fastslår eksplicit, at en opfindelse, der består af eller indeholder biologisk materiale, eller en proces hvormed biologisk materiale er produceret, bearbejdet eller brugt, kan patenteres. Således kan dele af det menneskelige legeme opnå patentbeskyttelse, såfremt det optræder isoleret fra dets omgivelser. Dog udelukker patentet enhver form for patentbeskyttelse, når det kommer til den menneskelige krop i den individuelle skabelses -og udviklingsfase, samt processer designet til at udmunde i kloning af mennesker og brugen af fostre til industrielle eller kommercielle formål.

Derudover giver direktivet for første gang i europæisk historie mulighed for lovligt at tage patent på højere organismer så som planter og dyr, idet direktivet giver forskere muligheden for at patentbeskytte plante- og dyrevarianter. En variant skal her forstås som en genmodificeret plante eller dyr, der er afledt af en naturlig organisme f.eks. en plante. Således bryder EU's patentdirektiv med Europarådets anbefaling vedrørende bioteknologi og åndelig ejendom, som også Danmark har stemt for. I denne anbefaling tales der om at forpligte landene til at følge Biodiversitetskonventionen og varetage udviklingslandenes interesser. Blandt andet står der: "Gener, celler, væv og organer, der stammer fra mennesker, planter eller dyr, kan ifølge anbefalingen ikke anses som andet end opdagelser og derfor heller ikke falde ind under patentlovens monopoliseringsmuligheder."

Ud over de helt basale etiske spørgsmål, som EU's holdning til patentbeskyttelse rejser, så muliggør reglerne monopol-lignende tilstande inden for den europæiske medicinalindustri. Her spiller afledte produkter af planter, de såkaldte plantevarianter, en afgørende rolle for produktionen og udviklingen af medicin. Et eksempel er det kræftbekæmpende stof taxotere, en molekyle der er i familie med det naturlige produkt taxol, der udvindes fra barken af takstræer. Taxotere er under patentbeskyttelse af et af verdens førende medicinalfirmaer Sanofi Aventis, der således har taget patent på hvad, der er et par kemiske skridt fra at findes i naturen.

---

1 *Www.EPO.org*

Patent på mennesker

Et andet aspekt ved patentdirektivet, der allerede i 1998 vækker stor modstand fra en bred vifte af europæiske lægeforeninger, er lovliggørelsen af patentbeskyttelse af menneskelige gener.

Lægeforeningerne frygter, at patenter på gener eller dele af gener vil hæmme både udviklingen af medicinsk behandling og diagnostik. Patientforeningerne i Norge er, ifølge talsmanden for den norske lægeforening, Terie Vigen, ikke interesserede i at standse direktivet, da de er infiltreret af medicinalindustrien, og det samme gælder for Danmark. Formanden for den danske lægeforenings Ethiske Råd, Hanne Mollerup udtaler: "Jeg har en mistanke om, at det er andre, der styrer patientforeningerne." Anders Milton fra World Medical Association er enig i, at gener og dele af gener ikke vil blive stillet til fri afbenyttelse for forskningen, når der kan opnås patent på genetiske tests. "Der er voksende bekymring blandt læger om patenteringen af de menneskelige gener på grund af den potentielle begrænsning af behandlingsmuligheder for patienter, og på grund af de restriktioner, dette måtte medføre i forhold til informationsoverførsel til udviklingslandene", som han udtrykker det i en pressemeddelelse. Denne bekymring deles også af en række NGO'er, der finder direktivet skadeligt for udviklingslandene og deres interesser.

Samtidig forekommer det, at de udstedte patenter indeholder en del indbyggede problemer. Således påviser det bio-etiske råd The Nuffield Council for eksempel i en rapport fra 2002, at mange af de patenter på DNA-sekvenser, som allerede er udstedt, hviler på et tvivlsomt grundlag. Mange af de afgivne genpatenter er for brede, idet de giver opfinderen rettigheder over alle fremtidige anvendelser af en given DNA-sekvens. I stedet for at stimulere forskningen begrænser sådanne patenter ofte såvel forskning som diagnosticering.

Det nye enhedspatent bygger videre på Det bioteknologiske Patentdirektiv samt den eksisterende Europæiske Patentkonvention, EPK, som medlemslandene allerede har harmoniseret deres nationale patentlovgivning efter. Art. 53(a) i konventionen foreskriver, at europæiske patenter ikke tildeles opfindelser, "hvis offentliggørelse eller udnyttelse ville stride imod offentlig orden eller sædelighed".² Denne noget abstrakte bestemmelse, får stor betydning i begyndelsen af 1990'erne i den såkaldte onco-mus-sag. Her ansøger man om patentbeskyttelse på en genmodificeret mus, der som resultat af et indføjet gen udviser øget modtagelighed over for kræftfremkaldende stoffer, og derfor er særligt egnet til forsøgsdyr. Prøvningsafdelingen, der behandler patentansøgningen, vurderer i sin afgørelse, at Art. 53(a) generelt udelukker patentbarheden af dyr som sådan, også de genmodificerede. Men efter appelkammeret anmoder prøvningsafdelingen om at afveje dyrets potentielle lidelser og risici for miljøet mod opfindelsens nytte for menneskeligheden, afgøres det, at ansøgningen er i overensstemmelse med EPK. Patentet bliver således udstedt i 1992, til trods for at ikke mindre end 16 forskellige organisationer, firmaer og enkeltpersoner protesterer mod patentet ved at nedlægge indsigelse. Men EPM's indsigelsesafdeling vedtager, at patentet kan bestå, dog i ændret form, hvorefter sagen igen bliver anket.

Argumentet for patentering af humant genetisk materiale er, at det vil fremme forskningen og derved stimulere udviklingen af blandt andet nye behandlingsmuligheder inden for sundhedssektoren. Begrundelsen lyder på, at virksomhederne får et økonomisk incitament til at investere i forskning, der ofte kan være meget udgiftskrævende. Ydermere, påpeges det, vil patentering føre til videndeling og større offentlighed af opfindelser, således at andre forskere får adgang til den nye viden. Uden et patent, argumenteres det, vil mange forskere og virksomheder generelt være fristet til at holde deres forskningsresultater hemmelige, så de selv kan være de første til at udnytte deres viden kommercielt. Men ofte viser det sig, at patentbeskyttelse har en hæmmende virkning på forskernes muligheder for at få adgang til kollegaernes viden - ikke mindst i de senere år, hvor også forskere, som er offentligt ansat, har fået påbud om at patentere resultaterne af deres forskning. Således henviser Ethisk Råd i deres redegørelse "Patent på menneskers gener og stamceller" til to amerikanske jurister, Arti Rai og Rebecca Eisenberg, der argumenterer for, at åbenheden inden for den biomedicinske forskning er blevet betydeligt mindre siden midten af

---

2 Dybdahl, Lise (2004). *Europæisk Patent*. Forlaget Thomson

1970'erne. Det skyldes, at afstanden mellem grundforskningen og dens kommercielle udnyttelse er blevet mindre, i og med at medicinframstillingen af biomedicinen er blevet mere afhængig af basal viden om gener, proteiner med videre. Eftersom det ofte er oplagt, hvordan viden om for eksempel DNA-sekvenser, proteinstrukturer osv. kan bruges kommercielt, udstedes der nu patenter på opdagelser, som tidligere ville have været langt fra at kunne føre til en industriel anvendelse, der kunne begrunde et patent.

Opdagelser eller opfindelser

Det er netop denne tendens, som Etisk Råd i deres rapport ”Patent på menneskers gener og Stamceller” kritiserer. Før biotek-industrierne dukker frem, forekommer patenter på processer og fænomener, der forekommer i naturen, yderst sjældent og betragtes generelt som uacceptabelt. Disse betragtes som naturens opfindelser, hvorfor anmodninger om patentering på disse fænomener afvises. Kun metoder til udvinding og isolation af naturfænomener- og processer kan patenteres. Dette behager imidlertid ikke den voksende bioteknologiske industri, og det har siden vist sig, at lovgivningen på dette punkt i dag har tilpasset sig industriens ønsker; på genområdet eksisterer der adskillige eksempler på, at patentrettens oprindelige skelnen mellem opfindelser og opdagelser i dag er udvisket. Etisk råd understreger, at inden for genetikken er mange såkaldte opfindelser blot konstateringer af bestemte årsagssammenhænge eller informationsprocesser i cellen – og altså ret beset opdagelser. Rådet foreslår samtidig, at umuliggøre udstedelsen af brede patenter, hvor patenthaveren får eneret på flere mulige anvendelser af et bestemt gen. Dette skyldes, at brede patenter kan virke direkte hæmmende for udviklingen af nye behandlinger og diagnostikker, der benytter sig af andre egenskaber ved den pågældende gensekvens, end den, det brede patent begrundede sig i. Rådet finder desuden, at brede patenter minder om egentlig ejendomsret over et gen, og at ingen principielt bør have mulighed for at eje gener, da de betragtes som fælleseje.

Etisk Råd og andre kritikere af enhedspatentet frygter altså, at man under parolen om at fremme de videnskabelige og teknologiske fremskridt nemt risikerer at hæmme den videndeling, der er nødvendig ikke blot i den bioteknologiske verden men på alle videnskabelige felter for at opnå de bedste resultater - resultater, der kan ende med at redde liv. Så længe aftalen om det fælles enhedspatent udelader fælles retningslinjer for, hvad der kan patenteres, er det umuligt at forhindre store medicinalfirmaers og IT-virksomheders patentering af ny forskning.

I de store virksomheders tjeneste

Enhedspatentet vil uden tvivl betyde økonomiske besparinger for danske virksomheder, såfremt deres patentansøgninger accepteres. For da den nye patentdomstol er en selvstændig instans uden for EU's institutionelle rammer, er der ingen mulighed for at anke eventuelle domme ved EU-domstolen. Samtidig bliver det dyrere for NGO'er at opponere på folkets vegne sammenlignet med ankeprocedurerne ved Den Europæiske Patentmyndighed. Da det nu bliver billigere at ansøge om patenter, og idet EPM har en økonomisk interesse i at godkende patentansøgninger, ventes det, at der sker en markant stigning i antallet af europæiske patenter. Samtidig bliver det også lettere for virksomheder at håndhæve deres patenter, men man kan stille spørgsmål ved, hvem alle disse patenter egentlig gavner?

Som nævnt deler Milton fra World Medical Association adskillige europæiske lægers bekymring vedrørende den patenteringen af menneskelige gener, som allerede finder sted og som frygtes øget med det nye EU-patent. Han mener, at der er en overhængende fare for, at genpatentering vil betyde en begrænsning af behandlingsmuligheder for patienter. Altså, vurderer Milton, bliver gener eller dele af gener, ikke stillet til fri afbenyttelse for forskningen, på trods af at man her taler om

naturskabte fænomener, der dermed ikke burde kunne betegnes som opfindelser. Dette vil i sidste ende indebære en forringelse af danske og europæiske patienters behandlingsforløb til gavn for medicinalindustrien. Man profiterer altså fra medicinalindustriens side på, at indskrænke behandlingsmulighederne for nogle af de svageste borgere i samfundet, de syge. Men det er ikke kun Europa, der får konsekvenserne at mærke; også i udviklingslandene, hvor man er afhængig af vestens informationsoverførsel inden for medicinsk behandling, vil restriktionerne ramme, hvilket kan resultere i tab af menneskeliv.

Også inden for IT-branchen forudser man, at EU-patentet vil tilgodese de store multinationale selskaber på bekostning af den lille mand. I og med at det bliver lettere og billigere for store virksomheder at håndhæve deres patenter, frygter IT-Politisk Forening, at mange små softwarefirmaer ikke tør satse på ny udvikling, af frygt for større bøder fra patentejere, hvilket naturligvis vil hæmme innovationen og konkurrencen. Samtidig frygter de, at det nu vil blive lukrativt for store it-virksomheder at anlægge retssager om patenter, hvilket nemt kan blive en dyr affære for danske og europæiske virksomheder. Deres udgifter til at håndtere retssager og andre juridiske stridigheder vedrørende patenter forventes at stige, og disse merudgifter kan meget vel blive større end den besparelse, som virksomhederne kan forvente at realisere på enhedspatentets lavere udstedelsesgebyrer. Derudover kommer alle de licensafgifter små virksomheder årligt skal betale store virksomheder for at benytte deres softwarepatenter. Alt i alt kan det nemt blive en dyr affære, at drive noget så enkelt som en webbutik eller et mindre IT-firma, hvis Danmark tilslutter sig det fælles patentsystem, hvilket slet ikke er nødvendigt. Søren Søndergaard, medlem af Europa-Parlamentet, har nemlig fra Kommissionen fået en skriftlig bekræftelse på, at de EU-lande, der vælger at stå uden for aftalen (i øjeblikket Spanien og Italien), alligevel har ret til at rejse en sag ved den kommende Patentdomstol. Så længe deres patent har virkning i blot ét af de 25 medlemslande, kan spanske og italienske borgere eller virksomheder rejse en sag ved patentdomstolen. Ved at stå uden for samarbejdet kan man derved opnå fordelene og samtidig undgå alle ulemperne ved den nye patentaftale.

Regeringen tvivler på en folkeafstemning

Erhvervs- og vækstminister Annette Vilhelmsen (SF) underskrev tirsdag d. 19. februar 2013 den fælles europæiske patentaftale, og nu er det op til Justitsministeriet formelt at afgøre, om der vil være tale om dansk suverænitetssafgivelse. Juristerne har foreløbigt vurderet, at aftalen vil indebære afgivelse af dansk suverænitet, hvorfor man forventer en afstemning i Folketinget. Her skal fem sjettedel stemme for forslaget, hvis man vil undgå en folkeafstemning. Vilhelmsen virker trods kritiske røster fra Enhedslisten og Dansk Folkeparti sikker på en godkendelse af aftalen i Folketinget. Men både Enhedslisten og DF kræver en folkeafstemning, så det kan meget vel være, at danskerne snart skal til stemmeurnerne. Dansk Folkepartis Morten Messerschmidt, medlem af EU-parlamentet, fremlægger to årsager til, at DF vil stemme nej. Den ene er rent principiel; idet en overdragelse af suverænitet ifølge Messerschmidt skal medføre, at det danske folke bliver spurgt til råds. Men derudover kritiserer han også selve aftalen: ” Små virksomheder kan blive hevet i retten i et hvilket som helst EU-land, og hvis man taber sagen der, så mister man patentbeskyttelse i hele EU”, udtaler Europa-parlamentarikeren. Enhedslisten deler denne kritik og påpeger det grundlæggende problem ved finansieringen af patentdomstolen, der har en økonomisk interesse i udstedelsen af patenter; jo flere patenter, jo flere gebyrer modtager EPM. Samtidig vil partiet ikke stemme for en aftale, der tillader patentering af software, gener og planer. Som situationen ser ud nu, vil det altså ikke lykkes regeringen at få det nødvendige flertal i Folketinget. Dermed ser det ud til at Danmark endelig får en længe ventet Folkestemning.

Der er ingen tvivl om at grænserne, for hvad der kan patenteres, har rykket sig voldsomt gennem de seneste 50 år. Med den Europæiske Patentkonvention og Det bioteknologiske Patentdirektiv i

ryggen har EU lempet på de moralske overvejelser og den ellers anerkendte sondring mellem opdagelser og opfindelser for i stedet at pleje diverse industriers interesser. Den nye patentaftale vil blot føre til flere patenter på software, bioteknologiske opdagelser mm., så længe aftalen mangler klare retningslinjer, for hvad der kan patenteres. Så længe dette ikke specificeres, står det de store virksomheder frit for at tage patent på opdagelser og dermed hindre den videndeling, der er nødvendig for ny forskning.

► *læs mere på www.folkebevaegelsen.dk*